

LA SETMANA TRÀGICA A SANT FELIU DE GUÍXOLS

ERNEST ZARAGOZA I PASCUAL

Enguany s'escau el centenari de la «Setmana Tràgica», (1909-2009) anomenada així pels fets luctuosos que tingueren lloc a Catalunya, especialment a la ciutat de Barcelona, on entre el 26 de juliol i l'1 d'agost de 1909 varen cremar unes vuitanta esglésies i capelles. També a la ciutat de Sant Feliu de Guíxols cremaren l'església de Sant Joan Baptista, situada a la placeta del seu nom, i la capella i part del col·legi Sant Josep dels Germans de la Doctrina Cristiana, que feia xamfrà amb els carrers de Ferran Romaguera i de la Penitència.

L'església de Sant Joan Baptista era també anomenada de «l'Hospital Vell», perquè havia estat capella de l'Hospital de Sant Joan Baptista, antecessor de l'Hospital de la Mare de Déu de la Misericòrdia. Aquest primer hospital, existent ja el 1342 en unes cases que el monestir benedictí guixolenc cedí a la vila, fou ampliat el 1397. Estava situat a tocar de la muralla i portal de Girona, entre els carrers de Sant Joan –anomenat també de l'Hospital– i de Sant Pere, amb entrada pel carrer de Sant Joan, fins que es van aterrar les muralles, i aleshores es va engrandir i la seva façana i torre del campanar donava a l'actual plaça del seu nom. El 1527, n'era capellà el prevere Pere Quintana. El 1550, amb permís del bisbe de Girona –per la visita pastoral de 1551 sabem que la capella «novament feta amb llicència del bisbe»–, s'hi féu la primera capella dedicada a Sant

Joan Baptista, té l'altar dedicat a Sant Joan Baptista, en el qual Jaume Senuy hi havia instituït una missa d'estaca, la qual celebrava cada dissabte el beneficiat que en tenia cura. L'església de Sant Joan era petita, però a poc a poc s'anà engrandint. De fet, al segle XVIII tingué tres altars, Sant Pere, Santcrist i Sant Elm i tres beneficis fundats. El 1594, la vila volgué transformar l'hospital en convent de frares ermitans de Sant Agustí, com els del convent de Ntra. Sra. de Gràcia de Palamós, però els monjos s'hi oposaren, no solament per no dividir els fidels en dos bàndols, sinó perquè els pobres malalts sense família quedaven sense hospital.¹ Això no obstant, la vila portar de totes passades els esmentats frares i establir-los en aquesta església i el 1595 decidí bastir un nou hospital sota l'advocació de la Mare de Déu de la Misericòrdia, el qual fou molt ampliat als segles XVII, XVIII i XIX amb donacions i llegats de gent adinerada i funcionà fins al 10 de gener de 2004.² Fou servit primer per les germanes carmelites de la Caritat (1858-1966)³ i després per les germanes vetlladores –ara Religioses de Sant Josep de Girona– (1966-2004).⁴

Els frares agustins hi residiren només sis anys, perquè els benedictins n'obtingueren l'expulsió. Novament hi tornaren poc després, però el bisbe els manà que deixessin l'hospital. La vila intentà més tard portar-hi els frares caputxins i el mínims, però sense reeixir-hi per l'oposició constant dels monjos, els quals volien que la vila acudís a la parròquia del monestir, aleshores única existent. L'església de Sant Joan, però, restà oberta al públic, amb alguns capellans beneficiats que la servien. D'aquesta església de Sant Joan, no n'hem vist mai fotografies de l'interior, ni dels retaules que hi havia, però sabem que hi radicava la confraria de la Puríssima, fundada pel

1. Arxiu Diocesà de Girona, Visites Pastoral, vol. 49, ff. 205r-208r; E. ZARAGOZA, «Los agustinos en Sant Feliu, a *Àncora*, núm. 1449 (1976) 5; *Plànol del convent de Sant Agustí (1602)*, Ibid., núm. 2106 (1988) 1,4; ID., «Los agustinos en el Ampurdán, a *Revista Agustiniàna*, vol. XXXV, núm. 108 (1994)805-860; ID., «El convent dels agustins de Sant Feliu i el P. Miquel Saló», a *Àncora*, núm. 2815 (26-VI-2003) 6; ID., «La iglesia de San Juan», Ibid., núm. 1450, p. 5; ID., «Los agustinos en Sant Feliu», Ibid., núms. 1839-57 (1983); ID., «L'església de Sant Joan Baptista», Ibid., núm. 2.662 (27-IV-2000) 9.

2. ID., E. ZARAGOZA, «IV Centenari de l'hospital guixolenc de la Misericòrdia (1595-1995) i L'Hospital Municipal de la Misericòrdia de Sant Feliu de Guíxols, a «Recull de Documents i articles d'Història Guixolenc», II, Montserrat, en premsa).

3. E. ZARAGOZA, «Las HH. Carmelitas de la Caridad en Sant Feliu», Ibid.

4. E. ZARAGOZA, «Las Hermanas Veladoras», Ibid.

guixolenc mossèn Narcís Marcillach i que hi havia els altars de Sant Antoni i de Sant Elm, on es guardava la popular relíquia del Sant Drap des de 1680.

Al principi del segle xx, la ciutat de Sant Feliu de Guíxols era des d'anys enrera un centre important de la indústria surera. Hi havia moltes fàbriques de taps i molta població obrera, que havia fundat més d'una trentena d'entitats populars, entre les quals tres casinos, tres cooperatives, quinze sindicats, dues confraries de pescadors, la Solidaritat Obrera, en principi apolítica, etc.

La situació social hi esdevingué difícil el 1909, perquè el treball surer fallà i algunes fàbriques de taps, especialment les que treballaven per a la Gran Bretanya, hagueren de despatxar els seus treballadors.⁵ També s'apujaren els preus dels queviures de primera necessitat i el malestar augmentà en ocasió de la impopular lleva de reservistes, molts d'ells casats i amb fills, per a la guerra del Marroc, malestar que, ajudat pel lerrouxisme, produí a la ciutat de Barcelona aldarulls i una revolta popular, atida pel II Congrés de la Federació Socialista de Catalunya, celebrat els dies 17 i 18 del mateix mes, que decidí organitzar una sèrie de reunions i mítings contra la guerra i preparà com a protesta una vaga general del proletariat per al 26 de juliol, de la qual els obrers i sobretot les obreres en foren l'ànima. Toparen primer amb la resistència dels tramviàries. Les autoritats declaren l'estat de Guerra i els revoltats, davant la impassibilitat dels soldats, acabaren cremant una trentena de convents i esglésies i desenterraren i passejaren catorze cadàvers de monges jerònimes lligats de mans i peus, com a mostra de les tortures que en la imaginació popular es produïen en els convents de monges, perquè no sabien que aquesta era només la manera acostumada d'enterrar-les.⁶

A Sant Feliu, entre l'11 i el 18 de juliol de 1909 es convocà una vaga general per a la setmana següent, la qual secundaren la major part dels obrers guixolencs. El 26 arribà a la ciutat la nova de la crema d'esglésies a Barcelona i, naturalment, els guixolencs més enardits no podien restar impassibles. Havien de fer alguna cosa semblant.

5. *Boletín Corchero. Revista quincenal de la Industria-Corcho-Taponera*, Sevilla, 1909; A. JIMÉNEZ, «Notes per a un millor coneixement històric de la nostra Setmana Tràgica. Juliol 1909», a *Es Corcó*, octubre de 1982.

6. J. BENET, *Maragall davant la Setmana Tràgica*, 2ª Ed., Barcelona, Ed. 62, 1964, pàgs. 29, 36, 43, 45, 50, passim, amb abundant bibliografia temàtica.

Van fer una manifestació que acabà amb aldarulls en arribar a la fàbrica del Sr. Carles Panzim. I per al dia 28 van preparar una manifestació davant l'Ajuntament, que després es dirigí a cremar l'església de Sant Joan i el col·legi de Sant Josep. Així ho explica el rector mossèn Jaume Puig, en la seva *Relación de algunos sucesos acaecidos en San Feliu de Guíxols durante la semana trágica de julio de 1909*, escrita el 6 d'agost de 1909 i enviada al bisbe de Girona quatre dies més tard:⁷

«Cerca de las 10 de la mañana del día 28 de julio de 1909, turbas desenfrenadas, electrizadas y movidas por ocultos y públicos instigadores, so pretexto de hacer una manifestación popular contra la guerra de Melilla y llamamiento de los reservistas, irreligiosas o impías, sedientas de lo ageno, recorrieron las calles, paseos y plazas de esta hermosa, industrial y comercial ciudad de San Feliu de Guíxols, e incendiaron la puerta de la iglesia de San Juan, filial de la parroquia, la rociaron con petróleo, de que con violencia se apoderaron del almacén del comerciante D. Jaime Vives Puig, la partieron a hachazos y avivaron el fuego con faginas y astillas que robaron a distintos panaderos».

De fet, les autores materials de l'abocament del combustible, fet passar per sota de la porta perquè cremessin els últims bancs, foren dues dones, segons em digué la que em feia d'àvia, Dolors Ferrer, que ho va veure des de la finestra de la farmàcia de Can Dalmau, on treballava com a dóna de fer feines, si bé mai no va voler dir-me'n els noms.

Només es pogué salvar el Santíssim i alguns ornaments sagrats, mercès a la gosadia de Josep Rodas, que s'arriscà a penetrar dins l'església en flames. Tota la resta es cremà, altars, orgue, harmònim i ornaments. Així ho diu el mateix rector en l'esmentat informe:

«A las cinco de la tarde del citado día se me presentó el joven D. José Rodas Valls, exseminarista, casado, a fin de salvar del

7. Arxiu Parroquial de Sant Feliu de Guíxols, publicada por A. Jiménez, *Sant Feliu de Guíxols. Una lectura històrica*, Sant Feliu Guíxols, 1997, 204-205. Mn. Jaume Puig i Daunis havia nascut a Cistella el 1851 i fou ordenat prevere el 1875. De coadjutor de Pals, passà a la Jonquera l'1 de maig de 1876, fou professor d'humanitats al Seminari de Girona el 1877, rector de Sant Feliu de Guíxols des del 22 de juliol de 1889 fins a la seva mort el 6 de març de 1920.

incendio el Santísimo Sacramento. Recibidas las debidas y prudentes observaciones, despreciando el peligro, insultos y burlas del público, penetra en la iglesia y capilla del Santísimo, en la cual se experimentaba un calor asfixiante, toma el sagrario medio calcinante y con toda reverencia y lleno de fe lo trae a mi casa. Con suma alegría y satisfacción mía y de mis familiares es depositado (el Santísimo) en el sagrario parroquial. A la primera hora de la mañana del 20 fue posible penetrar en la sacristía y sacar de la cómoda pocos años construida, los ornamentos sagrados que diariamente servían y librarlos de la rapiña de los incendiarios. Es lo único que se ha salvado. Todos los demás ornamentos, ropas, custodiados en armarios y cómodas no existen, la sacristía, altares, sillas, imágenes, confesonarios, han sido pasto de las llamas, incluso el órgano, harmonium de las Hijas de María, que accidentalmente se hallaba en la iglesia, cantorales y archivo de dicha iglesia, que también ha quedado destruída».⁸

Encara que el rector no ho diu, també se salvà la relíquia del Sant Drap, de l'altar dedicat a Sant Elm, salvada de l'incendi per una família veïna, que el guardà fins que els anys 90 passà a un armari de la parròquia i finalment a l'ermita de Sant Elm, on la veiérem el 12 d'octubre de 2007, quan hi presidírem la missa de l'Aplec del Bon Viatge.

I continua mossèn Puig dient:

«Todas las comunidades religiosas, excepto las dos que residen en edificios del Ayuntamiento, esto es el Hospital y Asilo Surís, abandonaron ante las energúmenas e inminentes amenazas de los incendiarios, sus residencias, llevándose consigo el Santísimo, que con suma veneración quedaban en las casas de los particulares donde se refugiaban. Gracias a la intervención de la escasa fuerza armada de esta población cuyo jefe con 7 o 8 individuos, después de cerca de dos horas de haberse iniciado los incendios, con valor, rayando la temeridad, salió a despejar las calles y deshacer las turbas, lo que consiguió con una porción de descargas al aire, haciendo frente al propio tiempo a los disparos que huyendo les hacían los revoltosos, nada sufrieron las comunidades y clero ni sus edificios, ni tampoco los particulares.»⁹

8. Ibid.

9. Ibid.

L'estat en què quedà l'església cremada ens el mostren les fotografies que es guarden a l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona, a l'arxiu fotogràfic Jordi Calafell, fetes potser el mateix dia, acabat d'apagar el foc, per Soler i Batlle, publicades a la secció: «La Semana Trágica ante el objetivo fotográfico», de la revista setmanal barcelonina *La Actualidad. Revista mundial de información gráfica*, número 159 (17 d'agost de 1909) sota el títol: «La Semana Trágica en San Feliu de Guíxols». Són tres fotografies de l'església guixolenc de Sant Joan Baptista. Una és del seu exterior, i mostra la teulada esfondrada pel foc. Aquesta fotografia segurament fou presa des del terrat d'alguna de les cases del davant. L'altra fotografia és de l'interior, i mostra la capella lateral, abans dedicada a Sant Antoni i aleshores al Sagrat Cor de Jesús, la qual, tal com diu la llegenda del seu peu, feia només vuit dies que havia estrenat altar, pagat per una persona pietosa.¹⁰ Encara tenim una altra fotografia, que mostra els contraforts de l'església al carrer de Sant Joan, els quals perduraren fins al 1931, amb la fornícula on hi havia la imatge del sant patró del carrer, com passava en altres carrers com el de Sant Antoni i de Sant Pere, que encara hi són; el de Sant Ramon Nonat, a la casa que feia xamfrà al costat esquerre, a l'entrada del carrer de Guimerà, el crist que hi havia a la casa del carrer de Sant Domingo, frontera al carrer de Sant Fèlix Màrtir, i d'altres

A més de l'església de Sant Joan Baptista, cremaren també la capella i l'edifici del col·legi de Sant Josep, dels Germans de les Escoles Cristianes, que estava situada en el primer pis del col·legi i s'hi accedia per una escala, la porta de la qual capella donava al carrer de Ferran Romaguera.

Val a dir que la congregació dels Germans de les Escoles Cristianes fou fundada per sant Joan Baptista de la Salle a Reims (França) cap a l'any 1682. Abans, però, que els Germans de les Escoles Cristianes vinguessin a Espanya, un guixolenc anomenat Miquel Nadal i Bagués va prendre l'hàbit de la Salle i arribà a ser una figura important dins la congregació. Era el segon gironí que prenia l'hàbit de germà de la Salle —el primer havia estat el germà Domènec M. Bassó, de Llivia—. El germà Miquel havia nascut a Sant Feliu l'any 1826 i de petit s'havia traslladat amb els seus pares a Cette (França) on tenien un comerç

10. E. ZARAGOZA, «L'església guixolenc de Sant Joan, després de la Setmana Tràgica (1909)», a *Àncora*, núm. 2790 (19-26-XII-2002) 39.

força gran. A fi de donar-li una bona educació, els seus pares van portar-lo a l'internat de La Salle de Besiers. Anys després va estudiar a Cuba i als Estats Units. Va tornar a Barcelona i quan estava ja a punt d'obrir un gran comerç amb ajuda d'un seu oncle, amb 24 anys, va decidir fer-se germà de La Salle. Per a poder dur a terme la seva vocació, va tornar a França i allà va prendre l'hàbit de la Congregació al noviciat de Toulouse l'any 1849 i li van canviar el nom de Miquel pel de Lactance-Marie, pel qual va ser per sempre més conegut.

Quasi tota la vida la va passar a Besiers, on tenia l'encàrrec de rebre i atendre la nombrosa colònia catalana i espanyola que sovint acudia a aquell col·legi-pensionat. Tothom qui el va conèixer sempre va elogiar la seva tasca educativa que ininterrompudament va portar a terme per espai de 67 anys. Quan la comunitat de Besiers va haver de sortir de França i refugiar-se a Figueres, també el germà Lactance-Marie la va seguir. I més tard, quan la comunitat pogué tornar a França, també el germà Lactance-Marie va tornar a Besiers, on va morir als 90 anys d'edat, el 26 de març del 1916.

El germà Lactance-Marie no es va oblidar de la seva terra i tenia ganes de morir-hi. Per això el provincial, germà Thimotéus, l'any 1879 va demanar al Superior General que el portés a Espanya, però el General va estimar-se més que continués la seva tasca a Besiers. No va poder, doncs, complir el seu desig, però va treballar per portar La Salle a Sant Feliu. Gràcies al seu interès i a l'aportació de la fundadora Dominga Juera de Villar (també guixolenc, encara que residia a Barcelona) i al «llegat Vidal», i malgrat l'oposició del fill del difunt Vidal, es va obrir el col·legi de Sant Josep a Sant Feliu el 15 de setembre del 1891. Era el segon col·legi lasal·lià que s'obria a la província de Girona. Després del de Cassà de la Selva el 1881, que encara avui continua el seu treball educatiu. La fundació va dotar tres classes, però aviat van ésser quatre, perquè el germà Lactance-Marie en va dotar una altra amb l'aportació de la seva herència patrimonial.

La primera capella del col·legi Sant Josep de Sant Feliu de Guíxols fou bastida els primers anys del segle xx. D'aleshores, no en tenim cap fotografia, la qual, per cert, seria bo de tenir, perquè aquesta capella fou cremada durant la Setmana Tràgica de 1909. Tenim, però, gràcies a l'amic Manuel Vicens Moner, dues fotografies dels anys 1920-1922, que mostren la capella restaurada dels estralls del foc de 1909. Aquesta capella, de planta rectangular, tenia l'altar

col·locat entre dos finestrals adornats amb creus de colors. El retaule era del mateix estil que el de la parròquia, és a dir neogòtic, i com aquell, de fusta. Presidia el retaule la imatge del Sagrat Cor de Jesús, el qual a la fornícula de la seva dreta hi tenia la imatge de la Verge Immaculada i a la de l'esquerra la del patró del col·legi, el patriarca sant Josep. Damunt l'altar hi havia el sagrari, flanquejat per dos àngels en actitud d'adoració i l'altar abillat amb els corresponents tres mantells amb puntes de coixí i al damunt les sacres —que eren les oracions del sacerdot emmarcades.

Al fons hi havia, a banda i banda, entre les portes de la sagristia —que era volada i donava sobre el pati de baix les parets laterals, les imatges de sant Joan Baptista de la Salle, fundador dels Germans de les Escoles Cristianes i la de sant Antoni de Pàdua.

De les dues fotografies d'aquesta capella d'abans de la guerra del 1936-39, una és de la setmana santa, amb el monument tot enramat i amb força llums encesos, la qual cosa feia desplaçar la mesa de l'altar al costat dret per a celebrar els divins oficis. En canvi, l'altra fotografia es d'un dia de festa gran, que per l'abundància de flors hauria d'ésser el dia de Sant Josep o de Sant Joan Baptista de la Salle, les festes dels quals estan situades (19 de març i 15 de maig) en els mesos de més floració a casa nostra.

Aquesta capella restaurada després de la Setmana Tràgica, fou malmenada a la primeria de la guerra civil, el 1936, però fou restaurada el 9 de juny de 1946, diumenge de la Pentecosta, en què el Sr. Bisbe de Girona la reconcilià. La capella es restaurà de manera més senzilla, però amb força gust. Taparen els dos finestrals, perquè en donar-hi de ple el sol devien molestar la vista, els quals finestrals foren substituïts per dues pintures, l'una representant Sant Josep i l'altra Sant Joan Baptista de la Salle, voltat d'infants de les cinc races humanes. El retaule, en canvi, d'estil neogòtic, sobre fons de creus gòtiques com si fos un tapís, era presidit per la imatge de la Immaculada, emmarcada dins una ametlla i flanquejada per dues llànties elèctriques de vasos de color vermellós.

A diferència de la d'abans de la guerra, no hi havia trona per a predicar i per comptes de cadires de boga hi havia bancs de fusta. I al cor, situat sobre l'escala d'accés, un harmònim. Al fons de la capella, sota el cor, hi havia uns seients amb respatller de fusta, també d'estil neogòtic, on feien la pregària els tres germans que formaven la comunitat guixolencs. Aquesta capella va ser suprimida quaranta anys

més tard –com d’altres de la nostra ciutat– per a ampliar l’espai docent.¹¹

El 28 de juliol de 1909, el grup d’incendiàris que cremaren l’església de Sant Joan Baptista, cremaren també la capella i el col·legi de Sant Josep. Així ho diu mossèn Puig: «Luego de incendidada la iglesia de San Juan pasaron a incendiar el hermoso, higiénico y bien montado colegio de San José, de los Hermanos de la Doctrina Cristiana, el que fue brutalmente saqueado, quedando del todo destruído... Los Hermanos estaban en Barcelona practicando ejercicios espirituales. Sólo había el cocinero y otro Hermano que pudieron escabullirse».¹²

El número 159 de *La actualidad. Revista mundial de la informació gràfica*, IV, Barcelona, 17 d’agost de 1909, a l’article intitulat: «La semana trágica ante el objetivo fotográfico», va publicar una fotografia de Soler i Batlle que mostra l’exterior del col·legi de Sant Josep, del qual només restaren les parets. Efectivament, aquesta fotografia mostra la capella del col·legi cremada, sense teulada, només amb l’espadanya de la campana, i tot el col·legi cremat.¹³ Al fons, s’hi veu intactes la casa del capellà i la façana de les classes del col·legi de la Divina Pastora que donaven al carrer de la Penitència,¹⁴ quan encara no s’havia prolongat l’edifici cap a la cruïlla amb el carrer de Sant Fèlix fins a connectar amb la seva capella, la porta de la qual donava a aquest mateix carrer. La fotografia mostra el campanar d’espadanya, el qual, com la capella i la resta del col·legi, fou respectat pels incendiàris.¹⁵

11. Sobre el col·legi Sant Josep, vegeu més notícies a: E. ZARAGOZA, «El germà Miquel Nadal», a *Àncora*, núm. 1.577 (1978) 6; ID., «Centenari de la fundació del Col·legi Sant Josep» (1891-1991), *Ibid.*, núm. 2.246 (1991) 5; ID., «La capella del Col·legi de Sant Josep», *Ibid.*, núm. 2485 (1996) 1; «La capella del col·legi de Sant Josep», *Ibid.*, núm. 2678 (2000).

12. Arxiu Parroquial de Sant Feliu de Guíxols, publicada por A. Jiménez, *Sant Feliu de Guíxols. Una lectura històrica*, Sant Feliu de Guíxols, 1997, pp. 204-205.

13. La fotografia és una reproducció de la que hi ha a l’exemplar de *La Actualitat* guardat al fons Jordi Calafell de l’Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona. E. ZARAGOZA, «La setmana tràgica al col·legi Sant Josep», a *Àncora*, núm. 2804 (10-IV-2003) 10.

14. Sobre el significat d’aquest carrer, vegeu: E. ZARAGOZA, «El carrer de la Penitència», a *Àncora*, núm. 2112 (1986) 1.

15. Sobre el col·legi de la Divina Pastora, vegeu: E. ZARAGOZA, «La Divina Pastora», a *Àncora*, núm. 1706 (1981) 3; ID., «Crònica de los últimos días de estancia de las Capuchinas de la Divina Pastora en Sant Feliu de Guíxols», *Ibid.*, núms. 1784-

Fou profanada el 1936 i disset dels germans que havien estat professors del col·legi guixolenc foren martiritzats. Foren els germans Rafael José, Aristides Marcos, Agapito Modesto, Eladio Vicente, Daniel Antonino, Elmo Miguel, Luis Alberto, Exuperio, Hugo Bernabé, Lamberto Carlos, Ramón Nonato, Victorio, Leónides, Cristóstomo, Agapio, Honesto María i Onofre. Aquests sis últims foren beatificats a Roma el 28 d'octubre de 2007.¹⁶

La capella del col·legi es va tornar a pintar després de la guerra. Aquesta capella tenia un sol altar, presidit per la Immaculada, i als seus costats dues grans pintures murals, una de les quals representava Sant Josep, patró del col·legi, i l'altra, una còpia de la del pintor Gagliardi de sant Joan Baptista de la Salle presentant al diví mestre Jesucrist, cinc joves de diferents races, que simbolitzaven els cinc continents del món. A les parets laterals hi havia pintades les figures dels quatre evangelistes, més grans que d'estatura natural, i el sostre de la capella era ple d'estrelles daurades sobre el cel blau. Tenia també un campanaret d'espadanya, on el gener del 1909 s'hi instal·là la campana de l'ermita de Sant Amanç, que desaparegué el 1936. Molts anys després, una nova campana fou consagrada el dia 21 de juny de 1964 pel bisbe de Girona, Narcís Jubany, amb Roberto Pallí Rovira i Josefa Roig Sagrera com a padrins. Fou adquirida per subscripció popular entre els antics alumnes del col·legi. Tenia 52 cms de diàmetre i pesava 90 quilos, amb inscripció que deia: INMACULADA- JOSEFA - CECILIA XV-V-MCMLXIV - ASOCIACIÓN AA.AA. LA SALLE -SANT FELIU DE GUIXOLS,¹⁷ que perdurà fins a la desaparició de la capella quan es construí el nou edifici del col·legi. Va ser traslladada a Solius, després de ser novament beneïda pel bisbe de Girona, Carles Soler, el 21 de gener de 2006, festa de santa Agnès, titular de la mateixa parròquia.

85 (1982) 1 i 3; ID., «Capuchinas de la Divina Pastora, hijas de Sant Feliu de Guíxols», *Ibid.*, núm. 1838 (1983) 3; ID., «La primera superiora caputxina del col·legi guixolenc de la Divina Pastora», *Ibid.*, núm. 2256 (1991) 9. I sobre el tema Divina Pastora: E. ZARAGOZA, «La ermita de la Divina Pastora», *Ibid.*, núm. 1946 (1985) 1; «Coplas a la Divina Pastora y recetas para curar la melancolía», *ibid.*, núm. 1959 (1986) 3.

16. Cf. E. ZARAGOZA, «Germans màrtirs professors del col·legi Sant Josep», a *Àncora*, núm. 2241 (1991) pp. 12-13 (resumit per Joan Pujol a la revista *Iglesia-Mundo*, núm. 434, p. 18).

17. C. ISERN, «Las campanas de la ciudad», a *Àncora*, extraordinari de Festa Major de 1972.

El treball del Germans de les Escoles Cristianes a Sant Feliu fou humil i callat, però no pas sense fruit. Moltes generacions de guixolencs passaren per les seves aules durant els 78 anys que els germans de la Salle romangueren a Sant Feliu (1891-1936, 1939-72), fins que varen deixar el col·legi. Molts són els guixolencs que encara avui deuen la seva formació humana i cristiana a aquells germans de la Salle que amb tot l'entusiasme de la seva vocació de religiosos i de mestres van donar-los. El 1972, els germans de la Salle deixaren el col·legi a causa de certes dificultats administratives i de la manca de vocacions.

No fa gaire, el 14 de març de 2004 es va constituir amb el col·legi del Cor de Maria en fundació privada amb el nom de Cor de Maria-Sant Josep, de manera que això li permetrà de seguir la seva tasca educadora encara durant molts anys. Aquest és almenys el nostre desig, tot i que la desaparició dels col·legis guixolencs de la Divina Pastora i de les germanes Carmelites de la Caritat ens fan venir a la memòria allò que diu Mossèn Cinto en el seu poema del Canigó: «El que un segle bastí, l'altre ho aterra». El que no podrà aterrar mai ni res en els alumnes serà el record dels anys passats a les seves aules ni dels ensenyaments rebuts.

Però ¿com pot ser que un simple enviament de soldats acabés amb la crema de tants edificis religiosos? Algun historiador justifica la crema de les dues esglésies guixolenques dient que els obrers veien l'Església com aliada de l'ordre social i del poder establert que els oprimia.¹⁸

Josep Pla diu que «Per comprendre el sentit i la significació de la Setmana Tràgica cal...no oblidar l'entrellat polític precedent i concomitant, sense el qual no es pot explicar...L'ambient de Catalunya havia arribat a una saturació de radicalisme protestatari de dalt a baix, de les masses populars a les classes directores, de la demagògia roja a...[...] La Setmana Tràgica –diu la gent– fou una explosió contra els militars i els capellans. No ho cregueu! La Setmana Tràgica fou una explosió d'estupidesa rigorosament pairal!».¹⁹

De fet, són prou coneguts els fets i àdhuc els antecedents de la Setmana Tràgica, però no ho són gaire els mòbils reals i els actors

18. A. JIMÉNEZ, *Sant Feliu de Guíxols. Una lectura històrica*, Sant Feliu de Guíxols, 1997, pp. 196-197.

19. J. PLA, *Cambó: Materials per una història d'aquests últims anys*, Barcelona, 1928-30, pp. 353-356.

principals. Per als catalanistes, amb la Lliga al capdavant, els culpables eren els lerrouxistes, per la relació existent entre Lerroux i Ferrer i Guàrdia, principal encartat, que després fou afusellat. Però l'acció governamental, atida per Ferran Agulló, des de *La Veu de Catalunya* i sota el pseudònim «Pol», demanava la col·laboració ciutadana amb la justícia dient: «Qui en conegui els culpables té el deure d'ajudar l'acció de la justícia que els persegueix. Mes jo tinc por que la covardia de molta gent disfressada de bon cor i d'humanitarisme, deixarà sola la justícia...». La qual efectivament anà contra els presumptes culpables dels aldarulls i llurs institucions, de manera que a Sant Feliu aprofità per suprimir l'Escola Horaciana laica, dirigida per Antoni Sabater i Mur i el Centro Instructivo Obrero.²⁰

El doctor Ramon Corts, prevere historiador i director de la Biblioteca Balmes, de Barcelona i organitzador del Congrés sobre la Setmana Tràgica (5-7 de maig 2009), diu:

«La Setmana Tràgica fou originada per la propaganda anticlerical de dos grans grups: els anarquistes i els republicans radicals de Lerroux, que canalitzaren les seves protestes cremant monestirs, esglésies, escoles catòliques i altres obres assistencials de l'Església. Tot relacionat amb l'intent d'imposar el model d'escola moderna i laica, en contraposició al de l'escola catòlica i perquè els republicans i radicals no havien aconseguit imposar el seu model polític i veieren en els incendis una sortida airosa».

Amb les esglésies, convents i col·legis cremats es perderen molts objectes d'un valor històric, cultural i artístic incalculable. De fet, fou com un assaig per a tornar-hi un altre cop durant la segona república, l'any 1936, abans i sobretot després del 18 de juliol. Sobre les causes de la Setmana Tràgica, fa temps publicarem una carta inèdita del canonge barceloní, Gaietà Barraquer, germà de la mare del cardenal Vidal i Barraquer i tots dos d'ascendència guixolenc, gran historiador dels religiosos catalans del segle XIX, que publicà: *Las casas de religiosos en Cataluña durante el primer tercio del siglo XIX*, 2 vols., Barcelona, 1906, y *Los religiosos en Cataluña en la primera mitad del siglo XIX*, 3 vols., Barcelona, 1915; passà bona part de la

20. A. JIMÉNEZ, *Sant Feliu de Guíxols. Una lectura històrica*, Sant Feliu de Guíxols, 1997, p.197.

seva infància a Sant Feliu. La carta esmentada, datada a Barcelona el 14 d'agost de 1909 i dirigida a l'abat benedictí restaurador de l'abadia de Santo Domingo de Silos, Dom Ildefons Guépin,²¹ on li dóna la seva versió dels fets de la Setmana Tràgica que acabava de viure la ciutat de Barcelona, diu així:

«M. I. Sr. P. Abad S. Ildefonso Guépin. Muy apreciado y respetado P. Abad: He recibido los números 9 y 10, año XI de su recomendable Boletín de Santo Domingo de Silos, en los cuales, tratando de la Congregación Claustral Tarraconense y Cesaugustana, hace V. R. larga mención de mi pobre libro, y en él se apoya. Por ello doy a V. R. muchas gracias, aunque no puedo admitir los elogios que me tributa.

»Estoy ultimando mi segundo libro, más voluminoso que el primero, y más aún ilustrado con láminas. La materia de él lo hace mucho más interesante. Es el relato de las persecuciones sufridas por los conventos de varones de Cataluña desde 1800 a 1835.

»Si Dios me concede siquiera tres años de vida confío verlo publicado. El capítulo que trata de los benitos en 1835 lo escribo ahora, y fui escribiéndolo estos días, mientras ardían a mi alrededor unas 50 casas religiosas y por sobre mi cabeza y mi casa cruzaban miles de balas. No crean VV. RR. por ahí que el movimiento de estos días haya sido hijo del odio de la guerra. Lo engendró y abortó el odio masónico a Cristo. Lo empolló la libertad de imprenta y de asociación. La guerra fue sólo un pretexto.

»Repito a V. R. mil gracias y quedo de V. R. afmo. amigo y S. S. Q. B. S. M. (Firmado:) Cayetano Barraquer, pbro.»²²

Aquesta carta, les fotografies que es publicaren i les opinions del mateix Barraquer, del Dr. Corts i de molts altres historiadors, testimonien que el laïcisme anticlerical a casa nostra és molt vell i que els catalans sovint ens movem entre el seny i la rauxa, que sempre hi ha grups que saben aprofitar pels seus interessos polítics o econòmics.

21. C. DEL ÁLAMO, *Silos, Cien años de historia (1880-1980)*, Madrid, 1983; E. ZARAGOZA, «Guépin, Ildefonso», al *Dictionnaire d'Histoire et de Géographie Ecclésiastiques*, vol. XXII (París) 670-672; ID., «El Cardenal Vidal i Barraquer era d'ascendència guixolenc», a *Àncora*, núm. 2.116 (26-11-1989).

22. E. ZARAGOZA, «Una carta inèdita del canonge Barraquer», a *Àncora*, núm. 2500 (1996) 32.

SESSIÓ CONCLUSIVA

